

ПЕРШАЯ ўСЕБЕЛАРУСКАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ ГІСТОРЫКАЎ (3—5 лютага 1993 г., Мінск)

Набыццё Беларуссю дзяржаўнай незалежнасці, першыя крокі грамадства ад таталітарызму да дэмакратыі настойліва патрабуюць змены прызначэння гістарычнай навукі і адукацыі. Бо вывучэнне гісторыі дазваляе асэнсаваць вопыт, назапашаны продкамі на працягу тысячагоддзяў. Вострая неабходнасць мець уласны погляд на мінулае патрабуе распрацоўкі нацыянальнай канцэпцыі гісторыі Беларусі.

Існуе таксама шырокая патрэбнасць у распрацоўцы нацыянальнага пункту гледжання на сусветную гісторыю. Настаўнікі школ справядліва патрабуюць падручнікаў з новымі падыходамі да гісторыі. Яшчэ больш складаныя праблемы з дапаможнікамі па ўсеагульнай гісторыі і асабліва па гісторыі Беларусі для ВНУ.

Таму не выпадкова, што канферэнцыя, ініцыятарамі якой выступілі гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага універсітэта і Інстытут гісторыі АН Беларусі, набыла выразна акрэсленую назву «Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь (новая канцэпцыя і падыходы)». Яна ўвойдзе ў аналы гісторыкаў як першая ўсебеларуская канферэнцыя. Напярэдадні яе ініцыятары выдалі два тамы тэзісаў дакладаў, вынесеныя на абмеркаванне, «Усебеларуская канферэнцыя гісторыкаў: Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь (новыя канцэпцыі і падыходы): Тэз. дакл. і паведамленняў. Ч. I. Гісторыя Беларусі; Ч. II. Сусветная гісторыя. Мн. 1993». Арганізатары, безумоўна, спадзяваліся, што канферэнцыя выкліча вялікую цікавасць навукоўцаў, выкладчыкаў ВНУ, настаўнікаў — усіх, хто вывучае багатае мінулае як нашай Бацькаўшчыны, так і сусвету. Але ўжо першае пленарнае пасяджэнне паказала, што рэальны водгук пераўзышоў усе спадзяванні: актавая зала гістарычнага факультэта не змагла змясціць усіх жадаючых. І хоць гэта з'ява выклікала непрадбачаныя арганізацыйныя праблемы, ўсё ж яна вельмі яскрава вызначыла актуальнасць пытанняў, узятых ужо ў пачатку канферэнцыі.

У рабоце 10 секцый форуму (I секцыя: этнагенез беларусаў; II — гісторыя сярэднявечча Беларусі; III — гісторыя Беларусі XIX — пач. XX стст.; IV — гісторыя Беларусі савецкага перыяду (1917—1945); V — гісторыя Беларусі пасляваеннага часу; VI — метадалагічныя праблемы гісторыі; VII — гісторыя старажытнага свету; VIII — гісторыя славян; IX — расійская гісторыя; X — новая і навейшая гісторыя) прынялі ўдзел выкладчыкі амаль усіх ВНУ Беларусі, настаўнікі гісторыі сярэдніх школ Мінска, супрацоўнікі Інстытута гісторыі і мастацтвазнаўства АН Беларусі, абласных музеяў і архіваў. Прысутнічалі і госці з замежжа, далёкага і блізкага. Самы непасрэды ўдзел у абмеркаванні праблем гісторыі Беларусі прынялі даследчыкі гісторыі і святары-навукоўцы з Польшчы.

Работа секцый сканцэнтравала велізарны навуковы патэнцыял: сярод больш 340 прысутных — 28 дактароў і 114 кандыдатаў навук. Уражвае і колькасць узятых праблем: абмеркавана 75 дакладаў, больш 110 паведамленняў. Вакол асобных з іх вяліся гарачыя спрэчкі.

Асаблівую цікавасць выклікала работа секцый па гісторыі Беларусі. І гэта

не дзіўна: сказалася тое, што раней гісторыя нашай Бацькаўшчыны заста-валася па-за ўвагай даследчыкаў і менавіта тут «завязаліся» найбольш тугія вузлы праблем. Вялікую актыўнасць праявілі вайскоўцы, бо цяпер у беларускім войску арганізавана вывучэнне гісторыі.

Дзіўна было б чакаць, аднак, што ўсе вызначаныя праблемы будуць вырашаны за тры дні працы канферэнцыі. Плён яе — і гэта падкрэслівалі амаль усе прамоўцы на заключным пасяджэнні — найперш у тым, што ўдалося вызначыць асноўныя накірункі дзейнасці гісторыкаў, усвядоміць асаблівую моц «подыху» гісторыі сёння, акрэсліць вызначальныя рысы і шляхі пераадолення цяжкасцей у развіцці гістарычнай адукацыі і навукі. Першая Усебеларуская канферэнцыя гісторыкаў падкрэсліла неабходнасць паступовай (без кідання з адной крайнасці ў другую) пераацэнкі спадчыны, запатрабавала паскорыць прыняцце закона аб архівах, зняць рознага роду бюракратычныя перашкоды на шляху грунтоўнага вывучэння і асэнсавання архіўных крыніц. Патрабуючы не змяншаць увагі да канкрэтных праблем гісторыі Беларусі, шмат хто з выступаўшых адзначыў неабходнасць вывучэння нашай мінуўшчыны ва ўзаемасувязі з гісторыяй суседніх народаў, выказваў насяржожанасць з прычыны зніжэння інтарэсу беларускіх даследчыкаў да гісторыі сярэднявечча, заходне- і паўднёваславянскіх народаў. Была вылучана прапанова аб адкрыцці ў складзе Інстытута гісторыі АН Беларусі аддзела ўсеагульнай гісторыі. Паколькі зараз у нашых ВНУ існуе велізарная патрэба ў новых падручніках, праграмах, навучальна-метадычных дапаможніках і матэрыялах, вырашылі ўскласці клопаты па іх распрацоўцы на гістфак ВДУ з наданнем яму статуса рэспубліканскага навучальна-метадычнага цэнтра. На заканчэнне канферэнцыя абвясціла сябе Кангрэсам і, стварыўшы Асацыяцыю гісторыкаў Беларусі, прыняла яе Статут.

С. М. Ходзін, М. Э. Часноўскі.